

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سازمان اوقاف و امور خیریه
معاونت فرهنگی و اجتماعی

سفره آسمانی ۲

بر اساس کتاب «دقایقی باقرآن»
تألیف حجت الاسلام والمسلمین استاد قرائتی

معاونت فرهنگی و اجتماعی سازمان اوقاف و امور خیریه

سازمان چاپ و انتشارات اوقاف

پالتویی

۴۰/۰۰۰ ریال

اول / بهار ۱۳۹۲

۲۰۰/۰۰۰ جلد

www.awqaf.ir

www.mfso.ir

www.mfpo.ir

ناشر:

لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

قطع:

قیمت:

نوبت چاپ:

شمارگان:

سایت سازمان:

سایت معاونت:

سایت مجتمع:

آدرس: تهران، خ نوفل لوشاتو، سازمان اوقاف و امور خیریه، معاونت فرهنگی و اجتماعی

آدرس مجتمع: قم، خیابان صفائیه، کوچه ممتاز، کوی ۷، پلاک ۳۲ - مجتمع فرهنگی

پژوهشی معاونت فرهنگی و اجتماعی سازمان اوقاف و امور خیریه

تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۶۴۳۱

نمابر: ۰۲۵-۳۷۷۳۷۱۳۱

غیر قابل فروش

مسابقه

آسمان سفره ناز

فهرست

- ..... مقدمه ۷
- ..... ۱. آداب مهمانی رمضان ۹
- ..... ۲. ضرورت تدبّر در قرآن ۱۱
- ..... ۳. تغذیه در اسلام ۱۴
- ..... ۴. اسراف و پیامدهای آن ۱۶
- ..... ۵. اهمیّت مسجد ۱۷
- ..... ۶. گواهان دادگاه قیامت ۱۹
- ..... ۷. اهل بیت، کشتی نجات ۲۱
- ..... ۸. نشانه‌های مؤمن مخلص ۲۳
- ..... ۹. یاری خداوند در ناامیدی ۲۵
- ..... ۱۰. دید و بازدید ۲۷
- ..... ۱۱. شفاعت و شرایط آن ۲۹
- ..... ۱۲. آیین دوست یابی ۳۱
- ..... ۱۳. اهمیّت ازدواج ۳۴
- ..... ۱۴. آثار مخرب غنا ۳۶
- ..... ۱۵. آثار و فواید مشورت ۳۹
- ..... ۱۶. آرزو در آیات و روایات ۴۲
- ..... ۱۷. موعظه و انواع آن ۴۵
- ..... ۱۸. اهمیّت روز جمعه ۴۷
- ..... ۱۹. مردم و مشکلات ۴۹
- ..... ۲۰. شرایط دعا در قرآن ۵۰

۲۱. وجوب وفای به عهد ۵۱
۲۲. اقسام صبر ۵۲
۲۳. سؤالهایی که نباید جواب داد ۵۴
۲۴. مصادیق رحمت در قرآن ۵۶
۲۵. اسرار اربعین و عدد چهل ۵۸
۲۶. عوامل انحراف ۶۰
۲۷. راههای وسوسه شیطان ۶۱
۲۸. دو درس بزرگ ۶۲
۲۹. اقسام مردم ۶۳
۳۰. تبدیل نعمت به نعمت ۶۴
۳۱. رزق و روزی در قرآن ۶۵
۳۲. ان شاء الله گفتن ۶۶
۳۳. امتیازات قرآن ۶۸
۳۴. دلایل مستجاب نشدن دعا ۶۹
۳۵. تفأل و فال بد ۷۰
۳۶. سیمای قرآن در یک آیه ۷۱
۳۷. اسلام و تفریح ۷۲
۳۸. مراحل تربیت ۷۳
۳۹. چشم زخم ۷۴
۴۰. دنیا از منظر قرآن ۷۵
- پرسشنامه ۷۷

بسمه تعالی

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمٌ^۱

قرآن کریم نسخه شفابخش دردها، چراغ هدایت در تاریکی ها و مهم تر آنکه برنامه زندگی بشر است.

هم «نور» است و هم «تبیان لکل شیء» هم «برهان» است و هم فرقان، سفره ای است گسترده که همگان را بر سرخوان خویش دعوت نموده و کریمانه کوچک و بزرگ، عامی و خاص را پذیرفته است، تا که لایق این سفره باشد و چه بهره برد؟

سازمان اوقاف و امور خیریه در راستای ترویج علوم و معارف قرآن کریم در سطح جامعه و با بهره مندی از عوائد موقوفات و در راستای اجرای نیات واقفین بویژه نیات فرهنگی و قرآنی، چندی است که اقدام به انتشار کتب قرآنی نموده است.

پس از استقبال گسترده ای که از کتاب سفره آسمانی در سال گذشته صورت پذیرفت بر آن شدیم تا سری دوم این مجموعه که چهل

۱. سوره اسراء. آیه ۹

نکته دیگر از قرآن کریم را شامل می شود خدمتتان ارائه نماییم. در این خصوص مجموعه ای که پیش روی شما عزیزان قرآنی قرار دارد و به نام سفره آسمانی ۲ مزین شده است، منتخبی می باشد از کتاب ارزشمند دقایقی با قرآن تألیف استاد محترم حجت الاسلام و المسلمین آقای قرائتی (دامت توفیقاته) که خود حاوی ۴۰ موضوع مهم قرآنی است.

امید است جامعه قرآنی ایران اسلامی و بویژه جوانان و نوجوانان عزیز با مطالعه و تدبر در محتوای این اثر ارزشمند و شرکت در جلسات تفسیری، بهره کافی را برده و از آثار و برکات ارزشمند آن برخوردار گردند.

در پایان ضمن تشکر از همکاری مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن دوام توفیقات مولف گرانقدر را از خداوند سبحان مسئلت داریم.

معاونت فرهنگی و اجتماعی
سازمان اوقاف و امور خیریه

آداب مهمانی رمضان

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى
وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى
سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ
وَلِتَكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُم وَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ١

ماه رمضان، ماهی است که قرآن در آن نازل شده است. (و قرآن کتابی است که) هدایتگر مردم همراه با دلائل روشن هدایت و وسیله تشخیص حق از باطل است، پس هر کس از شما این ماه را دریابد، باید روزه بگیرد. و آنکس که بیمار یا در سفر باشد، روزهای دیگری را به همان تعداد روزه بگیرد. خداوند برای شما آسانی می‌خواهد و برای شما دشواری نمی‌خواهد (این قضای روزه) برای آن است که شماره مقرر روزها را تکمیل کنید و خدا را بر اینکه شما را هدایت کرده، به بزرگی یاد کنید، باشد که شکرگزار گردید.

در وسائل الشیعه^۲ برای اخلاق روزه‌دار در ضمن روایت مفصّلی می‌خوانیم:

«روزه‌دار باید از دروغ، گناه، مجادله، حسادت، غیبت، مخالفت با حقّ، فحش و سرزنش و خشم، طعن و ظلم و مردم آزاری، غفلت، معاشرت با فاسدان، سخن‌چینی و حرام‌خواری، دوری کند و نسبت به نماز، صبر و صداقت داشته و به یاد قیامت توجّه خاصّ داشته باشد». شرط حضور در این مهمانی، فقط تحمّل گرسنگی نیست.

در حدیث می‌خوانیم: «کسی که از اطاعت رهبران آسمانی سرباز زند و یا در مسائل شخصی و خانوادگی با همسرش بدرفتار و نامهربان باشد و یا از تأمین خواسته‌های مشروع او خودداری کند و یا پدر و مادرش از او ناراضی باشند، روزه او قبول نیست و شرایط این ضیافت را به جای نیاورده است».

روزه گرچه فواید و منافع طبّی از قبیل دفع و از بین بردن مواد زاید بدن را دارد؛ اما سحرخیزی و لطافت روح و استجابت دعا در ماه رمضان چیز دیگری است و محروم واقعی کسی است که از این همه خیر و برکت محروم باشد.

ضرورت تدبّر در قرآن

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ
اِخْتِلَافًا كَثِيرًا

چرا در معانی قرآن تدبّر نمی‌کنند؟ در حالی که اگر این قرآن، از طرف غیر خدا بود قطعاً اختلاف‌های بسیاری در آن می‌یافتند.^۱ از تهمت‌هایی که به پیامبر اسلام می‌زدند، این بود که قرآن را شخص دیگری به محمد صلی الله علیه وآله یاد داده: «يُعَلِّمُهُ بَشْرًا»^۲ این آیه در پاسخ آنان نازل شده است.

معمولاً در نوع سخنان و نوشته‌های افراد بشر در درازمدت تغییر، تکامل و تضاد پیش می‌آید. اما این که قرآن در طول ۲۳ سال نزول، در شرایط گوناگون جنگ و صلح، غربت و شهرت، قوّت و ضعف و در فراز و نشیب‌های زمان آن هم از زبان شخصی درس نخوانده، بدون هیچگونه اختلاف و تناقض بیان شده، دلیل آن است که کلام خداوند است، نه آموخته‌ای از بشر.

فرمان تدبّر در قرآن برای همه و در هر عصر و نسلی، رمز آن است

۱. نساء، ۸۲

۲. نحل، ۱۰۳

که هر اندیشمندی هر زمان، به نکته‌ای خواهد رسید. حضرت علی علیه السلام درباره بی‌کرانگی مفاهیم قرآن فرموده است: «بَحْرًا لَا يُدْرِكُ قَعْرَهُ»^۱ قرآن، دریایی است که ته آن درک نمی‌شود. با کمی دقت در آیه، می‌توان پیام‌ها و نکات زیبایی را استفاده کرد، از جمله:

۱. اندیشه نکردن در قرآن، مورد توبیخ و سرزنش خداست.

«افلا يتدبرون»

۲. تدبّر در قرآن داروی شفابخش نفاق است.

«و يقولون طاعة... افلا يتدبرون...»

۳. راه‌گرایش به اسلام و قرآن، اندیشه و تدبیر است نه تقلید.

«افلا يتدبرون»

۴. قرآن همه را به تدبّر فراخوانده است و فهم انسان به درک

معارف آن می‌رسد. «افلا يتدبرون القرآن»

۵. پندار وجود تضاد و اختلاف در قرآن، نتیجه‌ی نگرش سطحی و

عدم تدبّر و دقت است. «افلا يتدبرون»

۶. قرآن، دلیل حقانیت رسالت پیامبر است.

«لو كان من عند غير الله...»

۷. یکدستی و عدم اختلاف در آیات نشان آن است که سرچشمه

آن، وجودی تغییر ناپذیر است. «لو كان من عند غير الله»

۸. هرچه از طرف خداست حقّ و ثابت و دور از تضاد و پراکندگی

---

۱. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۸

و تناقض است. «لو كان من عند غير الله لوجدوا...»

۹. در قوانین غیر الهی همواره تضاد و تناقض به چشم می‌خورد.

«لو كان من عند غير الله لوجدوا...»

۱۰. اختلاف، تغییر و تکامل، لازمه نظریات انسان است.

«لوجدوا فيه اختلافاً»

۱۱. برای ابطال هر مکتبی، بهترین راه کشف و بیان تناقض‌های آن

است. «لوجدوا فيه اختلافاً كثيراً»

تغذیه در اسلام

اسلام مکتب عدل است، نه مثل غربی‌ها افراط در مصرف گوشت را توصیه می‌کند، و نه مثل بودایی‌ها آن را حرام، و نه مثل برخی چینی‌ها خوردن گوشت هر حیوانی را به هر شکلی جایز می‌داند. در اسلام برای مصرف گوشت، شرایط و حدودی است، از جمله:

الف) گوشت حیوانات گوشت‌خوار را نخورید و دارای آلودگی‌های مختلف میکروبی وانگلی و... هستند.

ب) گوشت درندگان را نخورید، که روح قساوت و درندگی در شما پیدا می‌شود.

ج) گوشت حیواناتی که موجب تنفر عمومی است، مصرف نکنید.

د) گوشت حیوانی که هنگام ذبح، نام خدا بر آن گفته نشده، نخورید.

ه) گوشت مردار را نخورید. چون هنگام مرگ حیوان، خون پیش از هر چیز دیگر فاسد شده و ایجاد نوعی مسمومیت می‌کند، از این رو حیواناتی که خفه شده، شاخ خورده، پرت شده، کتک خورده

و دریده شده‌اند و جان دادنشان همراه با بیرون آمدن کامل خون نیست، در اسلام خوردن آنان حرام است.^۱

از همه حیوانات حرام گوشت، فقط نام خوک در این آیه آمده، چون مصرف آن رواج داشته است.

امام صادق علیه السلام درباره‌ی گوشت مردار فرمود: کسی به آن نزدیک نشد مگر آنکه ضعف و لاغری و سستی و قطع نسل و سکنه و مرگ ناگهانی او را گرفت.

خونخواری رسم جاهلیت بود و این کار، سبب قساوت قلب و بی‌رحمی می‌شود تا حدی که خطر کشتن فرزندی یا پدر و مادر را به همراه دارد. خونخوار، رفیق و دوست نمی‌شناسد.^۲ لذا خوردن خون حرام است، اما تزریق آن اشکالی ندارد.

سؤال: آیا اجازه کشتن حیوانات برای مصرف گوشت آنها، با رحمت الهی سازگار است؟

پاسخ: اساس آفرینش بر تبدیل و تحوّل است. خاک، گیاه می‌شود، گیاه، حیوان می‌گردد و حیوان به انسان تبدیل می‌شود و نتیجه‌ی این تبدیل‌ها، رشد است.

۱. تفسیر نمونه، ج ۴، ص ۲۵۹

۲. تفسیر المیزان

اسراف و پیامدهای آن

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: اموال، ودیعه و امانت الهی در دست انسان است و مصرف باید دور از اسراف باشد.^۱

امام صادق علیه السلام فرمود: کسی که رزق یک روز خود را داشته باشد، ولی قانع نباشد و از مردم سؤال و تکدی کند، از مسرفان است.^۲

اسراف در غذا و پرخوری، منشأ بسیاری از بیماری‌های جسمی و روحی و مایه سنگدلی و محروم شدن از چشیدن مزه‌ی عبارت است. چنانکه پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

«المعدة بيت كل داء» معده، کانون هر بیماری است. پزشکی مسیحی پس از شنیدن این آیه و حدیث گفت: تمام علم طب، در این آیه و این سخن پیامبر شما نهفته است.^۳

امام صادق علیه السلام فرمودند: آنچه باعث از بین رفتن مال و زیان رساندن به بدن باشد، اسراف است. «انما الاسراف فيما أتلّف المال و أضرّ بالبدن»^۴

و در روایتی می‌خوانیم: آن چه در راه خدا مصرف شود هر چند بسیار زیاد باشد، اسراف نیست و آنچه در راه معصیت خدا استفاده شود، هر چند اندک باشد، اسراف است.^۵

۱. تفسیر صافی

۲. تفسیر فرقان

۳. تفسیر مجمع‌البیان

۴. کافی، ج ۲، ص ۴۹۹

۵. تفسیر منهج‌الصادقین

اهمیت مسجد

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ
وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ
الْمُهْتَدِينَ^۱

(عبادتگاه و) مساجد خدا را تنها کسانی باید آباد کنند که به خدا و روز قیامت ایمان دارند و نماز را به پا داشته و زکات می پردازند و جز از خدا نمی ترسند. امید است که آنان از ره یافتگان باشند. مسجد، پایگاه مهم عبادی و اجتماعی مسلمانان است. بنابراین، هم متولیان آن باید صالح و پاک باشند و هم برنامه هایش سازنده و تربیت کننده، هم بودجه اش مشروع و حلال باشد و هم مسجدیان اهل تقوا و باخدا و مورد تکریم. وگرنه اگر سازندگان مساجد، جبّاران و سلاطین باشند و پیشنهادکنان، افراد بی سواد و ترسو و خادمان نیز وارفتگان بی حال، طبعاً مساجد از هدف اصلی خود که آبادی معنوی است، دور خواهند ماند.

به گفته مرحوم فیض کاشانی در تفسیر صافی، تعمیر مسجد شامل مرمت، نظافت و فرش کردن، روشنایی، تدریس و تبلیغ می شود.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

«اذا رأيتم الرجل يعتاد المسجد فاشهدوا له بالآيمان»^۱

همین که دیدید کسی به مسجد رفت و آمد می کند، به ایمان او گواهی دهید.

در احادیث برای کسانی که به مسجد رفت و آمد می کنند، بهره های فراوانی ذکر شده است، از جمله: پیدا کردن دوست و برادر دینی، آگاهی های مفید، ارشاد و دوری از گناه، برخوردارگی از نعمت و رحمت الهی.^۲

ایمان از عمل جدا نیست، «آمن... و اقام» نماز از زکات جدا نیست، «اقام الصلاة و آتی الزکاة» و مسجد از انقلاب جدا نیست. «مساجد الله... ولم یخش»

۱. تفسیر درالمنثور

۲. وسائل الشیعه و تفسیر درالمنثور

گواهان دادگاه قیامت

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَٰئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ
وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى
الظَّالِمِينَ^۱

و کیست ستمکارتر از آنکه بر خداوند دروغ می‌بندد؟ آنان (در قیامت) بر پروردگارشان عرضه می‌شوند و شاهدان (آن روز انبیا و فرشتگان) خواهند گفت: اینها همان کسانی هستند که بر پروردگارشان دروغ بستند. بدانید، لعنت خدا بر ستمگران باد.

دادگاه قیامت، گواهان بسیار دارد:

(الف) خداوند، که شاهد بر همه‌ی اعمال ماست. «انَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ»^۲

(ب) پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله. «فكيف اذا جئنا من كل امة بشهيد و جئنا بك على هولاء شهيداً»^۳ چگونه است حال آنها در آن روز که برای هر امتی گواهی بیاوریم و تو را گواه بر آنها قرار دهیم.

(ج) امامان معصوم علیهم السلام. «و كذلك جعلناكم امةً وسطاً

۱. هود، ۱۸

۲. حج، ۱۷

۳. نساء، ۴۱

لتكونوا شهداء على الناس»^۱ ما شما را امت میانه قرار دادیم تا گواه بر مردم باشید. طبق روایات مراد از امت، امامان معصومند، زیرا سایر افراد امت، از علم و عصمت لازم برای گواهی در آن روز برخوردار نیستند.

د) فرشتگان. «و جاءت كل نفس معها سائق وشهيد»^۲ در قیامت همراه هر انسانی دو فرشته می‌آید، یکی او را سوق می‌دهد و یکی شاهد بر اوست.

ه) زمین. «يومئذ تحدث أخبارها»^۳ در قیامت زمین اخبار خود را بازگو می‌کند

و) وجدان. «اقرأ كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيباً»^۴ نامه عملت را بخوان و خود قضاوت کن که با تو چه برخورد شود.

ز) اعضای بدن. «يوم تشهد عليهم ألسنتهم و أيديهم و أرجلهم»^۵ روز قیامت زبان و دست و پابه سخن آمده و علیه انسان گواهی می‌دهند.

ح) زمان. امام سجاده علیه السلام در دعای ششم صحیفه سجاده می‌فرماید: «هذا يومٌ حادٌٌ جدید و هو علينا شاهدٌ عتید» امروز روز جدیدی است که در قیامت گواه اعمالی است که در آن انجام می‌دهیم.

ط) عمل. «وجدوا ما عملوا حاضراً»^۶ در قیامت اعمال انسان تجسم یافته و در برابر او نمودار می‌شوند.

۱. بقره، ۱۴۳

۲. ق، ۲۱

۳. زلزله، ۴

۴. اسراء، ۱۴

۵. نور، ۲۴

۶. کهف، ۴۸

اهل بیت، کشتی نجات

وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ^۱
و (نوح به مسافران کشتی) گفت: بر آن سوار شوید که حرکت و توقفش با نام خداست. همانا پروردگار من آمرزنده و مهربان است.
ابوذر، صحابی بزرگ رسول خدا صلی الله علیه وآله، در حالی که حلقه‌ی در کعبه را گرفته بود، با صدای بلند می‌گفت: ای مردم! با دو گوش خود شنیدم که پیامبر صلی الله علیه وآله می‌فرمود:
«مثل اهل بیتی کمثل سفینة نوح، من رکبها نجی و من تخلف عنها هلك» اهل بیت من همچون کشتی نوح‌اند که هر کس بر آن سوار شد، نجات یافت و هر که از آن دوری گزید هلاک شد.
البته این حدیث پیامبر صلی الله علیه وآله را دیگر بزرگان صدر اسلام؛ همچون ابوسعید خدری، ابن عباس، عبدالله بن زبیر و انس بن مالک نیز نقل کرده‌اند و در کتب معروف اهل سنت آمده است.
(طبری در معجم کبیر، حاکم نیشابوری در مستدرک، ابن کثیر در تفسیرش، سیوطی در تاریخ خلفا ابن قتیبه در عیون الاخبار، طبری در ذخائر العقبی، خطیب بغدادی در تاریخ بغداد، ابونعیم در

حلیة الاولیاء، ابن ابی الحدید در شرح نهج البلاغه، آلوسی در روح المعانی و دیگر کتب که شرح مفصل آن در احقاق الحق جلد ۹ صفحه ۲۷۰ به بعد آمده است)

اگر این حدیث متواتر را در کنار حدیث متواتر دیگری بگذاریم که پیامبر صلی الله علیه وآله فرمود: مسلمانان ۷۳ فرقه می شوند و تنها یک فرقه از آنها اهل نجات می باشد، «فرقة ناجیة»، روشن می شود که خود پیامبر صلی الله علیه وآله مصداق فرقه‌ی ناجیه را اهل بیت خود معرفی کرده و فرموده است: «مَنْ ركبها نجی»، که کلمه‌ی «نجی» مفسر همان کلمه‌ی «ناجیه» است.

نشانه‌های مؤمن مخلص

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ^۱

و بیشترشان به خداوند ایمان نمی‌آورند، جز اینکه (با او چیزی را) شریک می‌گیرند. (و ایمانشان خالص نیست)

نشانه‌های مؤمن مخلص:

۱. در انفاق: از کسی توقع پاداش و تشکر ندارد.

«لانريد منكم جزاء و لاشكورا»^۲

۲. در عبادت: جز خدا کسی را بندگی نمی‌کند.

«و لايشرك بعبادة ربّه أحداً»^۳

۳. در تبلیغ: به غیر خدا، از کسی پاداش نمی‌خواهد.

«إن أجرى إلاّ على الله»^۴

۴. در ازدواج: از فقر نمی‌هراسد و با توکل به وعده خدا ازدواج

می‌کند. «ان يكونوا فقراء يغنهم الله من فضله»^۵

۱. یوسف، ۱۰۶

۲. انسان، ۹

۳. کهف، ۱۱۰

۴. هود، ۲۹

۵. نور، ۳۲

۵. در برخورد با مردم: جز رضای خدا همه چیز را کنار می‌گذارد.

«قل الله ثم ذرهم»^۱

۶. در جنگ و برخورد با دشمن: از کسی به جز خدا نمی‌هراسد.

«ولا یخشون أحداً الا الله»^۲

۷. در مهرورزی و محبت: هیچ کس را به اندازه او دوست ندارد.

«أشدّ حباً لله»^۳

۸. در تجارت و کسب و کار: از یاد خدا غافل نیست.

«رجال لا تلهیهم تجارة و لا بیع عن ذکر الله»^۴

---

۱. انعام، ۹۱

۲. احزاب، ۳۹

۳. بقره، ۱۶۵

۴. نور، ۳۷

یاری خداوند در ناامیدی

حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ
مَنْ نَشَاءُ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ^۱

(دعوت پیامبران و مخالفت دشمنان همچنان ادامه داشت) تا هنگامی که پیامبران (از هدایت مردم) به آستانه ناامیدی رسیدند و کفار گمان کردند (وعده‌ی عذاب) به دروغ به آنان داده شده است، آنگاه یاری ما به آنان رسید، پس کسانی را که می‌خواستیم نجات یافتند و (لی) عذاب ما از گروه مجرمان باز گردانده نمی‌شود.

در طول تاریخ، پیامبران در دعوت خود مستمر و مصرّ بودند، تا آنکه از هدایت مردم مأیوس می‌شدند، چنانکه مخالفان لجوج نیز دست از مقاومت برنمی‌داشتند. نمونه‌هایی از آن را در قرآن می‌خوانیم:

الف) نمونه یأس انبیا:

بعد از آنکه نوح سالیان متمادی مردم را دعوت کرد، جز گروه اندکی کسی ایمان نیاورد، خداوند به او فرمود:

«لن يؤمن من قومك الا من قد آمن»^۲ جز کسانی که ایمان آورده‌اند، کس دیگری از قوم تو ایمان نخواهد آورد. نوح در نفرین خود که

۱. یوسف، ۱۱۰

۲. هود، ۳۶

نشان از یأس او نیز دارد، می‌گوید: «و لا یلدوا الا فاجراً کفّاراً»^۱
یعنی از اینان جز کافر فاجر نیز متولد نخواهد شد.

در داستان زندگی و دعوت هود، صالح، شعیب، موسی، و عیسی‌علیهم
السلام نیز این یأس از ایمان آوردن کفار به چشم می‌خورد.

ب) نمونه سوءظن مردم به انبیا:

کفّار تهدید انبیا را توخالی و دروغ می‌پنداشتند. در سوره هود آیه
۲۷ می‌خوانیم «بل نظنکم کاذبین»^۲ گمان می‌کنیم شما دروغ‌گویید.
یا اینکه فرعون به موسی‌علیه السلام گفت: «انّی لاظنک یا موسی
مسحوراً»^۳ به راستی که گمان می‌کنم که تو افسون زده‌ای.

ج) نمونه نصرت خداوند:

قرآن نصرت الهی را حقی می‌داند که خداوند بر خود لازم کرده است
«و کان حقّاً علینا نصر المؤمنین»^۴ یعنی یاری مؤمنان بر ما لازم است.
یا در جای دیگر می‌فرماید: «نجینا هوداً و الذین آمنوا معه»^۵ ما هود
و مؤمنین را نجات دادیم.

اما درباره قهر خداوند که از مجرمان بر نمی‌گردد، در سوره رعد آیه
۱۱ می‌فرماید: «اذا اراد الله بقوم سوءً فلامرّد له» هرگاه خداوند بر
قومی قهر بگیرد، برگشت ندارد.

۱. نوح، ۲۷

۲. هود، ۲۷

۳. اسراء، ۱۰۱

۴. روم، ۴۷

۵. هود، ۵۸

دید و بازدید

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ^۱

و (خردمندان) کسانی هستند که آنچه را خداوند به پیوند با آن فرمان داده پیوند می‌دهند و در برابر پروردگارشان (بخاطر شناختی که دارند خشوع و) خشیت دارند و از سختی حساب می‌ترسند.

صله‌ی رحم تنها به دیدن و ملاقات کردن نیست، کمک‌های مالی نیز از مصادیق صله‌ی رحم به شمار می‌رود. امام صادق علیه السلام فرمودند: در اموال انسان غیر از زکات، حقوق دیگری نیز واجب است و آنگاه این آیه را تلاوت فرمودند.^۲ البتّه شاید مراد امام علیه السلام از حقوق دیگر، همان خمس باشد.

در اهمیّت صله‌ی رحم همین بس که خداوند آن را در کنار ذکر خود قرار داده است. «واتقوا الله الذی تساءلون به و الارحام»^۳

ارحام تنها منحصر به خانواده و بستگان نسبی نیست، بلکه جامعه بزرگ اسلامی را که در آن همه افراد امت با هم برادرند، «انما

۱. رعد، ۲۱

۲. تفسیر صافی

۳. نساء، ۱

المؤمنون اخوة»^۱ و پدرشان پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله و حضرت علی علیه السلام است نیز در برمی گیرد.

پیامبر صلی الله علیه وآله فرمودند: «أنا و علیّ أبوا هذه الامة»^۲

امام صادق علیه السلام در آستانه رحلت از دنیا، دستور دادند تا به بستگانی که نسبت به ایشان جسارت کرده بودند هدیه‌ای بدهند. وقتی حضرت در انجام این کار مورد انتقاد قرار می‌گیرند، آیه فوق را تلاوت می‌فرمایند.^۳

و این گونه به ما یاد می‌دهند که شرط صله‌ی رحم خوش‌بینی، علاقه و رابطه آنها با ما نیست.

---

۱. حجرات، ۱۰.

۲. بحار، ج ۲۳، ص ۲۹۵.

۳. تفسیر نور الثقلین.

شفاعت و شرایط آن

يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا^۱
 در آن روز، شفاعت (هیچ کس) سودی ندارد، مگر کسی که خدای
 رحمان به او اجازه دهد و از گفتار او (شفاعت کننده یا شفاعت
 شونده) راضی باشد.

از آنجا که انکار شفاعت، خلاف قرآن و روایات و مایه یأس مؤمنان
 گناهکار است، و قبول شفاعت بی قید و شرط نیز سبب جرأت
 خلافکاران و خلاف عدالت الهی است، لذا قرآن کریم برای شفاعت،
 حساب و کتاب و مقرراتی در نظر گرفته است.

از نظر قرآن، شفاعت، روزنه‌ی امید گناهکاران و وسیله‌ای برای
 ارتباط آنان با اولیای خدا و پیروی از آنان است.

شفاعت اذن خداست و برخورداران از شفاعت، تنها کسانی هستند
 که در مدار توحید و دارای منطق صحیح و اعتقادات حق باشند و
 گفتارشان مورد قبول خداوند قرار گرفته باشد، یعنی شهادتین آنان
 موضعی، موسمی، اکراهی، سطحی و بر اساس مسخره و نفاق نباشد، در

این صورت اگر در عمل کمبود داشته باشند، با شفاعت مورد عنایت قرار می‌گیرند.

از این روی قرآن، شفاعت بت‌ها را برای بت پرستان در دنیا و آخرت باطل دانسته است.

شفاعت به معنای فدا شدن حضرت عیسی علیه السلام برای پاک شدن گناهان پیروانش و یا شهادت امام حسین علیه السلام به خاطر شفاعت از شیعیان قابل پذیرش نیست، هر چند امام حسین علیه السلام از شافعان بزرگ در روز قیامت است، اما باید دانست که هدف او از شهادت، شفاعت طرفدارانش نبوده است.

امام باقر علیه السلام درباره این آیه فرمودند: شفاعت پیامبر صلی الله علیه و آله تنها برای کسانی است که از نظر عمل و گفتار مورد رضایت باشند و بر مودت آل پیامبر علیهم السلام زندگی کرده و بر آن مرده‌اند.^۱

---

۱. تأویل الایات، ۳۰۴

آیین دوست یابی

وَ يَوْمَ يَعْصُ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا . يَا وَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا . لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا^۱

و روزی که ستمکار (مشرک) دو دست خود را (از روی حسرت) به دندان می‌گزد و می‌گوید: ای کاش با پیامبر همراه می‌شدم. ای وای بر من! کاش فلانی را دوست خود نمی‌گرفتم. رفیق من بعد از آن که حق از طرف خدا برای من آمد، مرا گمراه ساخت. و شیطان هنگام امید، انسان را رها می‌کند.

اسلام برای دوستی و انتخاب دوست، سفارش‌های زیادی دارد و دوستی با افرادی را تشویق و از دوستی با افرادی نهی کرده است. برخی از عنوان‌های فرعی موضوع «دوست و دوستی» به این شرح است:

راه‌های شناخت دوست، مرزهای دوستی، ادامه‌ی دوستی، قطع دوستی، انگیزه‌های دوستی، آداب معاشرت با دوستان و حقوق دوست که

برای هر یک آیات و روایات بسیاری است و ما به گوشه‌ای از آنها اشاره می‌کنیم:

* اگر در شناخت کسی به تردید افتادید، به دوستانش بنگرید که چه افرادی هستند. «فانظروا الی خُلَطَائِهِ»^۱

* تنهایی، از رفیق بد بهتر است.^۲

* از پیامبر صلی الله علیه وآله پرسیدند: بهترین دوست کیست؟ فرمود: کسی که دیدارش شما را به یاد خدا بیندازد، و گفتارش به علم شما بیفزاید و کردارش یاد قیامت را در شما زنده کند.^۳

* حضرت علی علیه السلام فرمود: هنگامی که قدرتت از بین رفت، رفقای واقعی تو از دشمنان شناخته می‌شوند.^۴

* حضرت علی علیه السلام فرمود: رفیق خوب، بهترین فامیل است.^۵

* در حدیث آمده است: دوستت را در مورد غضب، درهم، دینار و مسافرت آزمایش کن. اگر در این آزمایش‌ها موفق شد، دوست خوبی است.^۶

در شعر شاعران نیز درباره‌ی دوست و دوستی، بسیار سخن به میان آمده و به معاشرت و همنشینی با دوستان خوب بسیار سفارش شده است؛

۱. بحار، ج ۷۴، ص ۱۹۷

۲. بحار، ج ۷۷، ص ۱۷۳

۳. تفسیر قرطبی

۴. غرر الحکم

۵. غرر الحکم

۶. بحار، ج ۷۴، ص ۱۸۰

همنشین تو از تو به باید

تا تو را عقل و دین بیفزاید

و از همنشینی با دوستان بد مذمت شده است، رفیق بد به مار خوش
خط و خالی تشبیه شده است که زهری کشنده در درون دارد؛

تا توانی می‌گریز از یار بد

یار بد بدتر بود از مار بد

مار بد تنها تو را بر جان زند

یار بد بر جان و بر ایمان زند

یا دوست بد به ابر تیره‌ای تشبیه شده است که خورشید با آن عظمت
را می‌پوشاند؛

با بدان منشین که صحبت بد

گرچه پاکی تو را پلید کند

آفتاب بدین بزرگی را

پاره‌ای ابر ناپدید کند

اهمیت ازدواج

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَنْكَحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيْ هَاتَيْنِ عَلَيَّ أَنْ تَأْجُرَنِي
ثَمَانِي حَجَجٍ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَ مَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ
عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ^۱

(حضرت شعیب به موسی گفت:

من قصد دارم تا یکی از این دو دخترم را به همسری تو درآورم بر این (شرط) که هشت سال برای من کار کنی و اگر (این مدت را) به ده سال تمام کردی، پس (بسته به خواست و محبت) از ناحیه توست و من نمی‌خواهم که بر تو سخت گیرم، بزودی به خواست خداوند، مرا از صالحان خواهی یافت.

در روایات می‌خوانیم: ازدواج سبب حفظ نیمی از دین است. دو رکعت نماز کسی که همسر دارد از هفتاد رکعت نماز افراد غیر متأهل بهتر است. خواب افراد متأهل از روزهی بیداران غیر متأهل بهتر است. (میزان الحکمه)

آری بر خلاف کسانی که ازدواج را عامل فقر می‌پندارند، رسول‌خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: ازدواج روزی را بیشتر می‌کند. همچنین فرمودند: کسی که از ترس تنگدستی ازدواج را ترک کند، از ما نیست و به خدا سوءظن برده است.^۲

۱. قصص، ۲۷.

۲. میزان الحکمه

در روایات می‌خوانیم: کسی که برای ازدواج برادران دینی خود اقدامی کند، در روز قیامت مورد لطف خاص خداوند قرار می‌گیرد.^۱ قرآن نسبت به تشکیل خانواده و اقدام برای ازدواج، دستور اکید داده و سفارش کرده که از فقر نترسید، اگر تنگ دست باشند، خداوند از فضل و کرم خویش، آنان را بی‌نیاز خواهد کرد.^۲ ازدواج وسیله آرامش است.^۳ در ازدواج فامیل‌ها بهم نزدیک شده و دلها مهربان می‌شود و زمینه‌ی تربیت نسل پاک و روحیه تعاون فراهم می‌شود.^۴

در روایات می‌خوانیم: برای ازدواج عجله کنید و دختری که وقت ازدواج او فرارسیده، مثل میوه‌ای رسیده است که اگر از درخت جدا نشود فاسد می‌شود.^۵

۱. کافی، ج ۵، ص ۳۳۱

۲. نور، ۳۲

۳. روم، ۲۱

۴. میزان الحکمه

۵. میزان الحکمه

آثار مخرب غنا

۱. ترویج فساد اخلاق و دور شدن از روح تقوا و روی آوردن به شهوات و گناهان، تا آنجا که یکی از سران بنی‌امیه (با آن همه آلودگی) اعتراف می‌کند: غنا، حیا را کم و شهوت را زیاد می‌کند، شخصیت را درهم می‌شکند و همان کاری را می‌کند که شراب می‌کند.

برخی انسان‌ها از راه نوشیدن شراب و یا تزریق هروئین و مرفین می‌توانند خود را وارد دنیای بی‌خیالی و بی‌تفاوتی کنند، برخی هم از طریق شنیدن سخنان باطل و شهوت‌انگیز یک آوازه‌خوان، غیرت خود را نادیده می‌گیرند و در دنیای بی‌تفاوتی به سر می‌برند.

۲. غفلت از خدا، غفلت از وظیفه، غفلت از محرومان، غفلت از آینده، غفلت از امکانات و استعدادها، غفلت از دشمنان، غفلت از نفس و شیطان. انسان امروز با آن همه پیشرفت در علم و تکنولوژی، در آتشی که از غفلت او سرچشمه می‌گیرد، می‌سوزد.

آری، غفلت از خدا، انسان را تا مرز حیوانیت، بلکه پائین‌تر از آن پیش می‌برد. «اولئک کالانعام بل هم اضل اولئک هم الغافلون»^۱ امروزه استعمارگران برای سرگرم کردن و تخدیر نسل جوان، از همه‌ی امکانات از جمله ترویج آهنگ‌های مبتذل، از طریق انواع وسائل و امواج، برای اهداف استعماری خود سود می‌جویند.

۱. اعراف، ۱۷۹.

۳. آثار زیانبار آهنگ‌های تحریک‌آمیز و مبتذل بر اعصاب، بر کسی پوشیده نیست. در کتاب تأثیر موسیقی بر روان و اعصاب، نکات مهمی از پایان زندگی و فرجام بد نوازندگان آلات موسیقی و گرفتاری آنها به انواع بیماری‌های روانی و سکنه‌های ناگهانی و بیماری‌های قلبی و عروقی و تحریکات نامطلوب ذکر شده که برای اهل نظر قابل توجه و تأمل است.^۱

خواننده عزیز! خداوند، جهان را برای بشر و بشر را برای تکامل و رشد و قرب معنوی آفرید. او جهان آفرینش را مسخر ما نمود و فرشتگان را به تدبیر امور ما وادار کرد. انبیا و اولیا را برای هدایت ما فرستاد و آنان تا سرحد مرگ و شهادت پیش رفتند. فرشتگان را برای آدم به سجده واداشت، روح الهی را در انسان دمید و بهترین صورت و سیرت را به انسان عطا کرد، قابلیت رشد تا بی‌نهایت را در او به ودیعه گذاشت، او را با عقل، فطرت و انواع استعدادها مجهز نمود و تنها در آفرینش او، به خود آفرین گفت. «فتبارک الله احسن الخالقین»^۲ آیا این گل سرسبد هستی، با آن همه امتیازات مادی و معنوی، باید خود را در اختیار هر کسی قرار دهد؟ امام کاظم علیه السلام فرمود: به هر صدایی گوش فرادهی، برده او هستی. آیا حیف نیست ما برده یک خواننده کذائی باشیم؟!

آیا شما حاضرید هر صدایی را روی نوار کاست ضبط کنید؟ پس چگونه ما هر صدایی را روی نوار مغزمان ضبط می‌کنیم؟ عمر، فکر و مغز، امانت‌هایی است که خداوند به ما داده تا در راهی که خودش مشخص کرده صرف کنیم و اگر هر یک از

۱. تفسیر نمونه، ج ۱۷، ص ۱۹ - ۲۷

۲. مؤمنون، ۱۴

این امانت‌ها را در غیر راه خدا صرف کنیم به آن امانت خیانت کرده‌ایم و در قیامت باید پاسخگو باشیم.

قرآن با صراحت در سوره‌ی اسراء می‌فرماید: «انَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلَّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا»^۱ گوش و چشم و دل همگی مورد سؤال قرار می‌گیرند. آری انسان باید نگاهبان چشم و گوش و دل خود باشد و اجازه ندهد هر ندایی وارد آن شود. در حدیث می‌خوانیم: دل، حَرَمِ خداست، نگذارید غیر خدا وارد آن شود.^۲

اسلام، برای برطرف کردن خستگی و ایجاد نشاط، راههای مناسب و سالمی را به ما ارائه کرده است؛ ما را به سیر و سفر، ورزش، کارهای متنوع و مفید، دید و بازدید، گفتگوهای علمی و انتقال تجربه، رابطه با فرهیختگان و مهم‌تر از همه ارتباط با آفریدگار هستی و یاد او که تنها آرام‌بخش دل‌هاست، سفارش کرده است. چرا خود را سرگرم لذت‌هایی کنیم که پایانش، ذلت و آتش باشد.

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

«لا خیر فی لَذَّةٍ من بعدھا النَّار»^۳، در لذت‌هایی که پایانش دوزخ است خیری نیست. «مَنْ تَلَذَّذَ لِمَعَاصِي اللَّهِ أَوْرَثَهُ اللَّهُ ذُلًّا»^۴ هر کس با گناه و از طریق آن لذت‌جویی کند، خداوند او را خوار و ذلیل می‌نماید.

۱. اسراء، ۳۶

۲. بحار، ج ۶۷، ص ۲۵

۳. دیوان امام علی علیه السلام، ص ۲۰۴

۴. غررالحکم، ۳۵۶۵

آثار و فواید مشورت

مشورت با دیگران آثار و فواید بسیاری دارد، از جمله:

- احتمال خطا را کم می‌کند.
- استعدادها را شکوفا می‌کند.
- مانع استبداد می‌شود.
- مانع حسادت دیگران است. اگر با مشورت کامیاب شدیم، چون دیگران رشد ما را در اثر فکر و مشورت خودشان می‌دانند، نسبت به ما حسادت نمی‌ورزند. فرزندی که رشد می‌کند هرگز پدرش به او حسادت نمی‌ورزد، چون رشد او را بازتابی از رشد خودش می‌داند.
- امداد الهی را به دنبال دارد، در فرهنگ دینی ماست که «یدالله مع الجماعه»
- استفاده از آراء دیگران طرح را پخته و جامع می‌کند. «من شاور الرجال شارک فی عقولها»
- مشورت نوعی احترام به مردم است، ممکن است در مشورت حرف تازه‌ای به دست نیاید ولی احترام به شخصیت مردم است.

- وسیله شناخت دیگران است.

تا مرد سخن نگفته باشد

عیب و هنرش نهفته باشد

- با مشورت می‌توان در جه علمی، فکری، تعهد و برنامه‌ریزی افراد را شناخت.

سؤال: آیا مشورت پیامبر با مردم جنبه ظاهری داشت؟

پاسخ: هرگز، زیرا اگر مشورت می‌فرمود و خلاف آن را انجام می‌داد نه تنها به امت احترام نگذاشته بود، بلکه به نوعی روح آنان را جریحه‌دار می‌کرد.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله در جنگ‌های بدر، احد، خندق، حدیبیه، جنگ با بنی قریظه و بنی‌نظیر و فتح مکه و جنگ تبوک با مسلمانان مشورت فرمود.

مشورت در مسائلی است که مربوط به مردم باشد، ولی در اموری که مربوط به خداوند است نظیر بعثت، امامت و عبادت، جای مشورت نیست. نماز پیمان الهی است، «الصلاة عهد الله» عهد خدا را باید انجام داد و نیازی به مشورت ندارد.

امامت و رهبری امت نیز عهد الهی است، زیرا همین که حضرت ابراهیم از خداوند درخواست کرد که نسل او رهبر جامعه شود، خداوند فرمود: رهبری و امامت پیمان و عهد من است و سپردن آن مربوط به گزینش من است نه دعای تو و اگر از شخصی ظلمی سربزند لایق رهبری نیست، «لاینال عهدی الظالمین» پس در رهبری امت، باید تسلیم او باشیم، چنانکه قرآن می‌فرماید:

«انی جاعلک للناس اماماً» امامت به انتخاب من است.
اسلام دین جامع و کامل است.

- در مسائل اعتقادی: «أمنوا و يتوکلون»

- در مسائل اخلاقی: «یجتنبون، یغفرون»

- در مسائل اجتماعی: «شوری بینهم»

- در مسائل عبادی: «اقاموا الصلاة»

- در مسائل اقتصادی: «ینفقون»

- در مسائل سیاسی و نظامی: «ینتصرون»

جالب است این صفات در قالب فعل مضارع آمده که نشان
استمرار است.

آرزو در آیات و روایات

أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنَّى . فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَى . وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي
السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئاً إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ
يَشَاءُ وَيَرْضَى^۱

آیا (می‌پندارید که) انسان، به هر چه آرزو دارد می‌رسد؟ پس آخرت و دنیا برای خداوندست و چه بسا فرشتگانی که در آسمان‌ها هستند، (ولی) شفاعت آنان سودی ندارد، مگر بعد از آن که خداوند برای هر که بخواهد و رضایت دهد، اجازه شفاعت دهد. نگاهی به مبحث آرزو با توجه به آیات و روایات:

ارزش آرزو:

آرزو عامل و انگیزه حرکت و رشد است. رسول اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند: «لولا الامل ما رضعت الودة ولدها و لا غرس غارس شجرها»^۲ اگر آرزو نبود، نه مادری کودک خود را شیر می‌داد و نه کشاورزی درختی را می‌کاشت.

حضرت عیسی علیه السلام، پیرمردی را دید که بیل در دست دارد و

۱. نجم، ۲۴-۲۶

۲. بحار، ج ۷۷، ص ۱۳۷

زمین را شخم می‌زند، گفت: خدایا! آرزو را از این مرد بگیر. دید پیرمرد بیل را کنار گذاشت و خوابید. پس از مدتی، حضرت عیسی از خدا خواست که آرزو به او برگردد، مشاهده کرد که پیرمرد بلند شد و شروع به کار کرد.^۱

مه‌ار کردن آرزو:

آرزوها باید در چارچوب امکانات، استعدادها، شرایط و ظرفیت باشد و گرنه سر از موهومات در می‌آورد. امام علی علیه السلام فرمودند: «بیشترین ترس من بر شما، از هوا پرستی و آرزوهای طولانی است».^۲

آرزوهای منفی:

در قرآن از بعضی آرزوها انتقاد و نهی شده است. نظیر کسانی که آرزو داشتند ثروت قارون را داشته باشند و می‌گفتند:

«یا لیت لنا مثل ما اوتی قارون»^۳

یا آرزو دارند مورد ستایش نابجا قرار گیرند:

«یحِبُّونَ اَنْ یَّحْمَدُوا بَمَا لَمْ یَفْعَلُوا»^۴

یا آرزو دارند بر دیگران برتری داشته باشند. «تلك الدار الاخرة نجعلها للذین لا یریدون علواً فی الارض»^۵
 بارها خداوند با جملات: «لا تعجبک اموالهم»^۶ و «لا تمدنّ

۱. بحار، ج ۱۴، ص ۳۲۹

۲. نهج البلاغه، خطبه ۲۸

۳. قصص، ۷۹

۴. آل عمران، ۱۸۸

۵. قصص، ۸۳

۶. توبه، ۵۵ و ۸۵

عینیک»^۱ مؤمنان را از نگاه‌های آرزومندانه به سرمایه داران و مرفّهان باز داشته است.

آرزوهایی که به آن نمی‌رسند:

در قیامت بارها مجرمان «یا لیتنی» (ای کاش) می‌گویند؛ ولی چه سود: «یا لیتنی کنت ترابا»^۲ ای کاش خاک بودم! (خاک، یک دانه می‌گیرد و یک خوشه می‌دهد. خاک، فاضلاب می‌گیرد و آب زلال می‌دهد؛ ولی بعضی انسانها جز فساد کاری نمی‌کنند)

«یا لیتنی اتّخذت مع الرسول سبیلا»^۳ ای کاش با پیامبر یک راهی را انتخاب کرده بودم.

«یا لیتنی لم اوت کتابیه»^۴ ای کاش نامه عمل به دستم نمی‌رسید.

«یا لیتنی قدّمت لِحیاتی»^۵ ای کاش برای روز حیاتم که امروز است، چیزی از پیش فرستاده بودم.

«یا لیتنا نردّد و لا نکذب»^۶ ای کاش ما به دنیا بازگردانده شده و دیگر تکذیب نمی‌کردیم.

۱. حجر، ۸۸ و طه، ۱۳۱

۲. نباء، ۴۰

۳. فرقان، ۲۷

۴. حاقّه، ۲۶

۵. فجر، ۲۵

۶. انعام، ۲۷

موعظه و انواع آن

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِن نِّسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِّن قَبْلِ أَن يَتَمَاسًا ذَلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ^۱

و کسانی که نسبت به همسران خود اظهار می کنند، سپس از آنچه گفته اند (پشیمان شده) و برمی گردند، کفاره آن قبل از آنکه با هم تماس گیرند آزاد کردن برده است. این (دستوری) است که به آن پند داده می شوید و خداوند به آنچه عمل می کنید، به خوبی آگاه است. موعظه به معنای هشدار و تذکر و نعمتی است که برای نرم شدن دل مخاطب و پذیرش او باشد و در اسلام جایگاه ویژه ای دارد زیرا:

خداوند موعظه می کند: «ان الله نعمًا يعظكم به»^۲

پیامبر مأمور موعظه است: «و عِظْهُمْ... قولا بليغا»^۳

قرآن موعظه است: «هدى و موعظة للمتقين»^۴

۱. مجادله، ۳

۲. نساء، ۵۸

۳. نساء، ۶۳

۴. آل عمران، ۱۳۸

موعظه انواعی دارد:

الف) موعظه با گفتار، نظیر موعظه لقمان به فرزندش. «قال لقمان لابنه و هو يعظه»^۱

ب) موعظه از طریق رفتار که در روایات سفارش شده نه تنها با گفتار که با عمل خود مردم را به کار خیر دعوت کنید. «كونوا دعاة الناس بغير السنتكم»^۲

ج) موعظه از طریق تنبیه و کیفر. چنانکه این آیه، آزاد کردن برده را وسیله پند گرفتن قرار داده است. «ذلکم توعظون به» در مسائل خانوادگی، قرآن به موعظه توجّه خاصی دارد:

الف) به مردان می‌گوید موعظه کنید: «فعظوهن»^۳

ب) در مورد طلاق می‌فرماید: بعد از تمام شدن مدّت عدّه، نگهداری یا جدایی باید همراه با عدل و نیکی باشد. «ذلکم یوعظ به»^۴

ج) در مسئله ظهار نیز مردان را موعظه می‌کند. «ذلکم توعظون به»

د) برخورد والدین با فرزندان همراه موعظه باشد. «قال لقمان لابنه و هو يعظه»

۱. لقمان، ۱۳

۲. بحار، ج ۶۷، ص ۳۰۹

۳. نساء، ۳۴

۴. طلاق، ۳

اهمیت روز جمعه

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ^۱

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! آنگاه که برای نماز روز جمعه ندا داده شد، پس به سوی یاد خدا (نماز) شتاب کنید و داد و ستد را رها کنید که این برای شما بهتر است، اگر بدانید.

در اسلام، در میان روزها، روز جمعه از اهمیت خاصی برخوردار است و روایات در این باره بسیار است که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

* پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند: جمعه، سرور روزهای هفته و دارای بزرگ‌ترین مرتبه در نزد خداوند متعال است.^۲

* جمعه، روز کمک به محرومان و فقراست. در حدیث می‌خوانیم که پرداخت صدقه و انفاق خود را در روز جمعه پرداخت کنید.^۳

* جمعه، عید مسلمانان است.^۴

* جمعه روز ظهور امام زمان علیه السلام و پایان غیبت آن حضرت است: «یخرج قائمنا يوم الجمعة»^۵

۱. جمعه، ۹

۲. وسائل، ج ۵، ص ۱۷

۳. وسائل، ج ۵، ص ۶۷

۴. وسائل، ج ۵، ص ۶۶

۵. کمال الدین، ص ۱۶۴

* در روز جمعه درهای آسمان برای بالا رفتن اعمال بندگان باز می‌شود.^۱

* پیامبر می‌فرماید: در روز جمعه خداوند کارهای نیک را چند برابر و کارهای زشت را محو می‌کند، به درجات مؤمنان می‌افزاید، دعاها را اجابت می‌کند، بلاها را دور و حاجات مؤمنین را برآورده می‌سازد.^۲

* هر کس روز جمعه به زیارت قبر پدر و مادر یا یکی از آنها برود، گناهانش بخشیده و نام او در زمره نیکان نوشته می‌شود.^۳

* در روز جمعه، غسل جمعه را ترک نکنید که سنت پیامبر اسلام است و از بوی خوش بهره‌گیرید و لباس نیکو در بر کنید.^۴

* پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند: آیا به شما خبر دهم چه کسی اهل بهشت است؟ کسی که گرما و سرمای شدید او را از اعمال روز جمعه باز ندارد.^۵

* در روز جمعه تا آنجا که توان دارید، کارهای خیر انجام دهید. «و لیفعل الخیر ما استطاع»^۶

* برای کسی که در روز جمعه به نظافت پردازد و ناخن و موی سر و صورت خود را کوتاه کند و مسواک زند... و به سوی نماز جمعه برود، هفتاد هزار فرشته او را بدرقه کنند و برای او استغفار و شفاعت نمایند.^۷

۱. وسائل، ج ۵، ص ۳۲۵

۲. وسائل، ج ۵، ص ۶۳

۳. صلوه الجمعة، ص ۲۴۵

۴. کافی، ج ۳، ص ۴۱۷

۵. کنز العمال، حدیث ۲۱۰۸۵

۶. وسائل، ج ۵، ص ۷۸

۷. مستدرک، ج ۶، ص ۴۶

مردم و مشکلات

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ^۱
 (صابران) کسانی هستند که هر گاه مصیبتی به آنها رسد، می گویند: ما
 از آن خدا هستیم و به سوی او باز می گردیم.

مردم در برابر مشکلات و مصایب چند دسته اند:

- الف) گروهی ناشکیبایی و جیغ و داد می کنند. «اِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا»^۲
 ب) گروهی بردباری و صبر می کنند. «و بَشَّرَ الصَّابِرِينَ»^۳
 ج) گروهی علاوه بر صبر، شکرگزارانند. در سجده پایان زیارت
 عاشورا می خوانیم:

«اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ حَمْدَ الشَّاكِرِينَ لَكَ عَلَى مُصَابِهِمْ»

این برخوردها، نشانه‌ی معرفت هر کس نسبت به فلسفه‌ی مصایب
 و سختی‌هاست. همان گونه که کودک، از خوردن پیاز تند، بی‌تابی
 می کند و نوجوان تحمل می کند؛ ولی بزرگسال پول می دهد تا پیاز
 خریده و بخورد.

۱. بقره، ۱۵۶

۲. معارج، ۲۰

۳. بقره، ۱۵۵

شرایط دعا در قرآن

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ
فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ^۱

و هر گاه بندگانم از تو درباره من پرسند (بگو): همانا من نزدیکم؛
دعای نیایشگر را آنگاه که مرا می خواند پاسخ می گویم. پس باید
دعوت مرا بپذیرند و به من ایمان آورند، باشد که به رشد رسند.
قرآن درباره‌ی دعا سفارش‌هایی دارد، از جمله:

۱. دعا و درخواست باید خالصانه باشد.

«فادعوا الله مخلصين له الدين»^۲

۲. با ترس و امید همراه باشد. «وادعوه خوفاً وطمعاً»^۳

۳. با عشق و رغبت و ترس توأم باشد. «یدعوننا رغباً و رهباً»^۴

۴. با تضرع و در پنهانی صورت گیرد. «ادعوا ربکم تضرعاً و خفیه»^۵

۵. با ندا و خواندنی آهسته باشد. «اذ نادى ربّه نداءً خفياً»^۶

۱. بقره، ۱۸۶

۲. غافر، ۱۴

۳. اعراف، ۵۶

۴. انبیاء، ۹۰

۵. اعراف، ۵۵

۶. مریم، ۳

وَجُوبِ وَفَايَ بَهْ عَهْدِ

بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ^۱

آری، هر کس به عهد خویش وفا کند و تقوا داشته باشد، پس بی گمان خداوند پرهیزکاران را دوست می‌دارد.

وفای به عهد در تمام موارد زیر لازم است:

الف) عهدی که خداوند از طریق فطرت یا انبیا با انسان‌ها بسته است. «ألم أعهد اليكم يا بني آدم...»^۲

ب) عهدی که انسان با خدا می‌بندد.

«ومنهم من عاهد الله لئن آتانا من فضله...»^۳

ج) عهدی که انسان با مردم می‌بندد.

«والموفون بعهدهم اذا عاهدوا...»^۴

د) عهد رهبر با امت و بالعکس.

«الذین عاهدت منهم ثم ینقضون عهدهم»^۵

۱. آل عمران، ۷۶

۲. یس، ۶۰

۳. توبه، ۷۵

۴. بقره، ۱۷۷

۵. انفال، ۵۶

اقسام صبر

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! (در برابر مشکلات و هوسها) استقامت کنید و (در برابر دشمنان نیز) پایدار باشید (و دیگران را به صبر دعوت کنید) و از مرزها مراقبت کنید و از خداوند پروا داشته باشید، شاید که رستگار شوید.^۱

این آیه، در چند مرحله به صبر در برابر انواع مشکلات توصیه می‌کند:
الف) در برابر ناگواری‌های شخصی و هوسها صبر کنید. «اصبروا»
ب) در برابر فشارهای کفار، بیشتر مقاومت کنید. «صابروا»
ج) در حفظ مرزهای جغرافیایی از هجوم دشمن و حفظ مرزهای اعتقادی و فکری، از طریق مباحث علمی و حفظ مرز دلها، از هجوم وسوسه‌ها بکوشید. «رابطوا»

۱. آل عمران، ۲۰۰

امام صادق علیه السلام فرمود:

«اصبروا على الفرائض» در برابر واجبات صبر کنید.

«صابروا على المصائب» در برابر مشکلات صبر کنید.

«و رابطوا على الائمه»^۱ از پیشوایان خود دفاع کنید.

رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند:

«اصبروا على الصلوات الخمس و صابروا على قتال عدوكم بالسيف

و رابطوا في سبيل الله لعلكم تفلحون»^۲

بر نمازهای شبانه روزی پایداری کنید و در جهاد با دشمن، فعال و در

راه خدا با یکدیگر هماهنگ باشید تا رستگار شوید.

۱. کافی، ج ۲، ص ۸۱

۲. در المنثور، ج ۲، ص ۴۱۸

سؤالی که نباید جواب داد

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنَ أَشْيَاءٍ إِن تَبَدَّ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ
وَ إِن تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ تُبَدَّ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَ
اللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ^۱

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از اموری که اگر برایتان آشکار شود ناراحتتان می‌کند نپرسید، و اگر هنگام نزول قرآن از آنها سؤال کنید، برایتان روشن می‌شود. خداوند از سؤال‌های نابجای شما گذشت و خداوند آمرزنده بردبار است.

* مسؤلان، بعضی از مطالبی حساسی را که می‌دانند، نباید در اختیار عموم بگذارند. نظیر مسائل اقتصادی مانند کمبود گندم و یا...

* صداقت خوب است، ولی صراحت، همه جا مفید نیست.

* اخبار و اطلاعات، باید رده‌بندی و طبقه‌بندی شود. (جابر جعفی،

هزاران حدیث از امام باقرعلیه السلام می‌دانست که حق گفتن آن را برای مردم نداشت. (۱)

* برخی از اخبار، نباید از رسانه‌ها و جراید، پخش شود، چون به زیان مردم است (گاهی سکوت و بیان نکردن، عاقلانه لازم است) «ان تبدلکم تسؤکم»

* معلمان و گویندگان باید در سخن، ظرفیت شنوندگان را حساب کنند.

* در برخی موارد، باید به شیوه‌ی تقیه، عقاید را کتمان کرد و برخی سؤال‌ها را جواب نداد. «ان تبدلکم تسؤکم»

* انسان حق ندارد اسرار مردم و اسرار نظامی را فاش سازد.

مصادیق رحمت در قرآن

قُلْ لِمَنْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ قُلْ لَلَّهِ كَتَبَ عَلَي نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ
لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فَهُمْ
لَا يُؤْمِنُونَ^۱

بگو: آنچه در آسمان‌ها و زمین است برای کیست؟ بگو: برای خداوند است که بر خود، رحمت را مقرر کرده است. او قطعاً شما را در روز قیامت که شکی در آن نیست جمع خواهد کرد. کسانی که خود را باختند (و با هدر دادن استعدادها، به جای رشد، سقوط کردند) همانان ایمان نمی‌آورند.

قرآن، رحمت الهی را شامل همه چیز می‌داند:

«رَحْمَتِي وَسَعَتْ كُلِّ شَيْءٍ»^۲ و این رحمت، مصداق‌های فراوان دارد، از جمله:

* باران: «يَنْزِلُ الْغَيْثُ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ»^۳

۱. انعام، ۱۲

۲. اعراف، ۱۵۶

۳. شوری، ۲۸

- * باد: «يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرَىٰ بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ»^۱
- * شب و روز: «وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ»^۲
- * پیامبر: «وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ»^۳
- * قرآن: «هَذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ»^۴
- * تورات: «كِتَابَ مُوسَىٰ أَمَامًا وَرَحْمَةً»^۵
- * آزادی: «فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا»^۶
- * علاقه به همسر: «وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً»^۷
- * گیاهان و میوه‌ها: «فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي
الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا»^۸
- * پذیرش توبه: «لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ»^۹

۱. اعراف، ۵۷

۲. قصص، ۷۳

۳. انبیاء، ۱۰۷

۴. جاثیه، ۲۰

۵. هود، ۱۷

۶. اعراف، ۷۲

۷. روم، ۲۱

۸. روم، ۵۰

۹. زمر، ۵۳

اسرار اربعین و عدد چهل

وَ وَاَعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَاَتَمَمْنَاهَا بِعَشْرِ فِتْمٍ مِيقَاتُ رَبِّهِ اَرْبَعِينَ
لَيْلَةً وَقَالَ مُوسَىٰ لِاَخِيهِ هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَاَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ
سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ

و ما با موسی، سی شب (در کوه طور، برای نزول تورات و آیات الهی) وعده گذاشتیم و آن را با (افزودن) ده شب کامل کردیم، پس میعاد پروردگارش چهل شب کامل شد و موسی (پیش از رفتن به این وعده گاه) به برادرش هارون گفت: در میان امت من جانشین من باش (و کار مردم را) اصلاح کن و از راه و روش مفسدان پیروی مکن!^۱

در «اربعین» و عدد چهل، اسراری نهفته است، این عدد، در فرهنگ ادیان و در روایات اسلامی جایگاه خاصی دارد، چنانکه می‌خوانیم:
* در زمان حضرت نوح علیه السلام، برای عذاب کفار، چهل روز باران بارید.

- * چهل سال قوم حضرت موسی در بیابان سرگردان بودند.
- * پیامبر صلی الله علیه وآله چهل روز از خدیجه جدا شد و اعتکاف کرد تا غذای آسمانی نازل شد و مقدمه‌ی تولد حضرت زهرا علیها السلام فراهم گردید.
- * رسول خدا صلی الله علیه وآله در چهل سالگی مبعوث شد.
- * انسان تا چهل سالگی زمینه کمال روحی و معنوی دارد، اما پس از آن دشوار می‌شود.
- * چهل روز عمل خالصانه، عامل جاری شدن حکمت از قلب به زبان است.
- * چهل بار خواندن بعضی سوره‌ها و دعاها برای فرج و رفع مشکلات سفارش شده است.
- * چهل روز پذیرفته نشدن اعمال از جمله نماز، پیامد بعضی گناهان است.
- * چهل مؤمن اگر به خوب بودن مرده‌ای شهادت دهند، خداوند او را می‌آمرزد...^۱
- بعضی کتاب‌ها نیز با محوریت عدد چهل، مانند چهل حدیث نوشته شده است.^۲

۱. سفینة البحار، ج ۱، ص ۵۰۴ - ۵۰۵
 ۲. تفسیر فرقان و اربعین در فرهنگ اسلامی، سید رضا تقوی

عوامل انحراف

وَ اتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ أَلْمُ
 يَرَوْنَ أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا اتَّخَذُوهُ وَ كَانُوا ظَالِمِينَ^۱

و قوم موسی پس از (رفتن) او (به کوه طور) از زیورهای خود
 مجسمه گوساله‌ای (ساختند و به پرستش) گرفتند که صدای گاو
 داشت، آیا ندیدند که آن (گوساله) با آنان سخن نمی‌گوید و به
 راهی هدایتشان نمی‌کند؟ آن را (به پرستش) گرفتند در حالی که
 ستمکار بودند.

عوامل انحراف چند چیز است:

۱. نبود رهبری یا غیبت او.
۲. جهل و ناآگاهی مردم.
۳. عالمان و هنرمندان منحرف و سوء استفاده از علم و هنر.
۴. زیبایی و زرق و برق ظاهری.
۵. سر و صدا و تبلیغات کاذب.

❁ راه های وسوسه شیطان ❁

وَ إِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ^۱

و برادرانشان، (شیطان صفتان گمراه)، آنان را در انحراف می کشند و نگه می دارند و هیچ کوتاهی نمی کنند.

وسوسه ی شیطان، گاهی از دور است، «فوسوس الیه»^۲، گاهی از طریق نفوذ در روح و جان، «فی صدور النَّاسِ»^۳، گاهی با همنشینی، «فهو له قرین»^۴، گاهی هم از طریق رابطه و تماس. «مسهم»

۱. اعراف، ۲۰۲

۲. طه، ۱۲۰

۳. ناس، ۵

۴. زخرف، ۳۶

دو درس بزرگ

بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ
 مِنْ قَبْلِهِمْ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ^۱

بلکه (حق آن است که) چیزی را که به شناخت آن احاطه نداشتند دروغ پنداشتند، در حالی که سرانجام و حقیقت و باطن آن هنوز بر ایشان روشن نشده است. کسانی که پیش از آنان بودند نیز همین گونه تکذیب کردند. پس بنگر که سرانجام ستمگران چگونه است. امام صادق علیه السلام فرمودند: از دو آیه قرآن دو درس بزرگ می آموزیم:

(الف) تا علم نداریم، حرفی نزنیم.

«الم يُوْخَذُ عَلَيْهِمْ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ لَبَنٍ إِذَا أَنذَرْتَهُمْ يَوْماً أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ لَقُوا نَارَ اللَّهِ الْغَايَةِ»^۲

(ب) تا علم نداریم، حرفی را رد نکنیم.^۳

«بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ»

۱. یونس، ۳۹

۲. اعراف، ۱۶۹

۳. تفسیر مجمع البیان

اقسام مردم

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحَسُنَ مَا أَجْرُهُمْ

کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند، خوشا به حالشان و سرانجام نیکویی دارند.

مردم چهار دسته‌اند:

(الف) مؤمن، کسانی که هم ایمان دارند و هم اعمالشان صالح است.

(ب) کافر، کسانی که نه ایمان دارند و نه کارشان خوب است.

(ج) فاسق، کسانی که ایمان دارند؛ ولی اعمالشان صالح نیست.

(د) منافق، کسانی که ایمان ندارند؛ ولی ظاهر کارشان خوب است.

تبدیل نعمت به نعمت

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ
 آیا به کسانی که نعمت خداوند را به کفر تبدیل کردند و قوم خود
 را به سرای هلاکت در آوردند نگریستی؟
 کُفَّار و مشرکان نعمت‌های بزرگ الهی را به کفر تبدیل کردند:
 الف) به جای نعمت توحید، شرک را برگزیدند.
 ب) نعمت فطرت پاک را رها کردند و به تقلید از نیاکان گمراه
 خود پرداختند.

ج) خرافات را بر وحی الهی ترجیح دادند.
 د) در برابر نعمت رهبران آسمانی، ناسپاسی کردند و از طاغوت‌ها
 پیروی کردند. «بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ»
 در روایات بسیار می‌خوانیم: امامان شیعه فرمودند: «نحن و الله نعمت
 الله التي انعمها على عباده»^۲ به خدا سوگند نعمت‌هایی که تبدیل
 شدند، وجود ما بود. مردم ما را رها کردند و به سراغ رهبران دیگر
 رفتند. «بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ»

۱. ابراهیم، ۲۸
 ۲. مجمع البیان

رزق و روزی در قرآن

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا
همانا پروردگارت برای هر کس بخواهد، روزی را گشاده یا تنگ می‌سازد، همانا او نسبت به بندگانش آگاه و بیناست.^۱

در قرآن به طور گسترده درباره‌ی رزق و روزی، بحث شده است. برخی از نکات آن آیات عبارت است از:

الف) رزق هر جنبنده‌ای بر عهده خداست. «ما من دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا»^۲

ب) سرچشمه روزی، در آسمان است. «و فِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ»^۳

ج) اگر همه مردم رزق گسترده داشته باشند، فساد گسترش می‌یابد.

«و لَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ»^۴

د) مردم باید تلاش کنند و به دنبال رزق بروند. «فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ»^۵

ه) تقوا از عوامل گشایش و موجب توسعه در رزق است. «و مَن

يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ»^۶

۱. اسراء، ۳۰.

۲. هود، ۶.

۳. ذاریات، ۲۲.

۴. شوری، ۲۷.

۵. عنکبوت، ۱۷.

۶. طلاق، ۲.

ان شاء الله گفتن

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَايٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا. إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَادْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنِي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَذَا رَشَدًا^۱

درباره هیچ چیز و هیچ کار، مگو که من آن را فردا انجام می‌دهم، مگر آنکه (بگویی): اگر خدا بخواهد. و اگر فراموش کردی (گفتن: ان شاء الله، همین که یادت آمد) پروردگارت را یاد کن و بگو: امید است که پروردگارم مرا به راهی که نزدیک‌تر است، راهنمایی کند.

گفتن «ان شاء الله» که اعتقاد به قدرت و مشیت الهی را می‌رساند، تکیه کلام اولیای الهی است. چنانکه در قرآن نیز از زبان پیامبران نقل شده است؛

حضرت یعقوب به فرزندان‌ش می‌گوید: «أَدْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ»^۲ وارد مصر شوید، ان شاء الله در امانید.

حضرت موسی به خضر می‌گوید: «سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا»^۳ اگر خدا بخواهد، مرا شکيبا خواهی یافت.

۱. کهف، ۲۳ - ۲۴

۲. یوسف، ۹۹

۳. کهف، ۶۹

حضرت شعیب به موسی می گوید:

«ستجدنی ان شاء الله من الصالحین»^۱

اسماعیل به پدرش حضرت ابراهیم می گوید: «ستجدنی ان شاء الله من الصّابرين»^۲ مرا ذبح کن که به خواست خدا مرا از شکیبایان خواهی یافت.

البته مراد از گفتن «ان شاء الله» و «أعوذ بالله» و امثال آن، لقلقه‌ی زبان نیست، بلکه داشتن چنین بینشی در تمام ابعاد زندگی و در باور و دل انسان است.

۱. قصص، ۲۷

۲. صافات، ۱۰۲

امتیازات قرآن

وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ . نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ . عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ
مِنَ الْمُنذِرِينَ . بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ . وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ ۱

و البته این (قرآن) فرستاده‌ی پروردگار جهانیان است. (که جبرئیل) فرشته‌ی امین‌الهی آن را فرو آورده بر دل تو، تا از هشداردهندگان باشی. (این قرآن) به زبان عربی روشن (نازل شده) و همانا (خبر) آن در کتاب‌های (آسمانی) پیشین آمده است.

قرآن را ساده ننگریم، زیرا:

- (الف) سرچشمه‌ی آن، «ربّ العالمین» است.
- (ب) واسطه‌ی آن، «روح الامین» است.
- (ج) ظرف آن، قلب پاک پیامبرصلی الله علیه وآله «قلبک» است.
- (د) هدف آن، بیداری مردم «المنذرين» است.
- (ه) زبان آن، فصیح و بلیغ «عربی مبین» است.
- (و) بشارت آن، در کتاب‌های پیشینیان، «زُبر الاولین» است.

دلایل مستجاب نشدن دعا

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَّرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلَيْسَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ^۱

کیست که هر گاه در مانده‌ای او را بخواند، اجابت نماید و بدی و ناخوشی را برطرف کند، و شما را جانشینان (خود در) زمین قرار دهد؟ آیا با خداوند معبودی است؟ چه کم پند می‌پذیرید.

هر جا که دعای ما مستجاب نشود، دلیلی دارد، همچون:

(الف) دعای ما، طلبِ خیر نبوده و ما گمان می‌کردیم خیر است.

(زیرا دعا، یعنی طلبِ خیر)

(ب) نحوه در خواست، جدی و همراه با درماندگی نبوده است.

(ج) در دعا اخلاص نداشته‌ایم؛ یعنی اگر به درگاه خداوند رو کرده‌ایم، به دیگران نیز چشم امید داشته‌ایم.

البته گاهی به جای استجابِ آنچه می‌خواهیم، خداوند حکیم مشابه آن را به ما می‌دهد و گاهی به جای خواسته‌ی ما، که نزد خداوند به مصلحت ما نیست، خداوند بلایی از ما دور می‌کند و گاهی به جای برآوردن حاجت در دنیا، در قیامت جبران می‌کند و گاهی به جای لطف به ما، به نسل ما لطف می‌کند که همه این مطالب در روایات آمده است.

تفأل و فال بد

قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ

(کفار به انبیا) گفتند: ما (حضور) شما را به فال بد گرفته‌ایم (وجود شما شوم و مایه بدبختی ماست) و اگر از حرفتان دست برندارید قطعاً شما را طرد خواهیم کرد و از طرف ما عذاب دردناکی به شما خواهد رسید.^۱

فال بد یکی از خرافاتی است که در قدیم بوده و امروزه نیز در شرق و غرب عالم وجود دارد و هر منطقه و قومی به چیزی فال بد می‌زنند. اسلام آن را شرک دانسته و با جمله «الطیرة شرک»^۲ بر آن خط بطلان کشیده و راه جبران آن را توکل بر خداوند دانسته است. «کفارة الطیرة التوکل»^۳

فال بد آثار شومی دارد، از جمله: سوء ظنّ به افراد، رکود در کارها، تلقین شکست و احساس حقارت. بدترین آن فال بد به مقدّسات و اولیای خداست.

۱. یس، ۱۸

۲. بحار، ج ۵۵، ص ۳۲۲

۳. کافی، ج ۸، ص ۱۹۸

سیمای قرآن در یک آیه

كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ^۱

(این) کتاب مبارکی است که به سوی تو فر فرستادیم تا در آیات آن تدبّر کنند و خردمندان پند گیرند.

سیمای قرآن در این آیه ترسیم شده است:

الف) متن آن نوشته شده است. «کتاب»

ب) از سرچشمه‌ی وحی و علم بی نهایت الهی است. «انزله»

ج) گیرنده‌ی آن شخص معصوم است. «الیک»

د) محتوایش پر برکت است. «مبارک»

ه) هدف از نزول، تدبّر در آن است. «لیدبّروا»

و) علم و آگاهی به نکات و معارف آن، مقدمه‌ی حرکت معنوی و قرب به خداوند است. «لیتذکر»

ز) کسانی این توفیق را خواهند داشت که خردمند باشند. «اولوا الالباب»

اسلام و تفریح

ذَلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ^۱
 این (عذاب) به خاطر آن است که در زمین به ناحق شادی می کردید
 و در ناز و سرمستی به سر می بردید.

اسلام دین فطرت است و با شادی که خواسته فطری و غریزی انسان
 است، مخالفتی ندارد، آن چه مورد انتقاد است شادی های نابجاست
 که در قرآن مواردی از آن بیان شده است، از جمله:

* عده ای از این که به جبهه نمی رفتند شاد بودند. «فرح المخلفون
 بمقعدهم خلاف رسول الله»^۲

* شادی به خاطر کامیابی های دنیوی و همراه با غفلت از آخرت.
 «فرحوا بالحياة الدنيا»^۳

* شادی به خاطر کسب ثروت. به قارون گفته شد: «لا تفرح»
 * شادی برای سختی هایی که به مؤمنین می رسد. «ان تصبکم سیئة
 فرحوا بها»^۴

* شادی به خاطر داشتن از علم. «فرحوا بما عندهم من العلم»^۵
 اما اگر شادی بر اساس حق و لطف الهی و خدمت به مردم و رسیدن
 به کمالات باشد یک ارزش است. «قل بفضل الله و برحمته فبذلک
 فلیفرحوا»^۶

۱. غافر، ۷۵

۲. توبه، ۸۱

۳. رعد، ۲۶

۴. آل عمران، ۱۲۰

۵. غافر، ۸۳

۶. یونس، ۵۸

مراحل تربیت

هَآ أَنْتُمْ هُوَآ ۚ تَدْعُونَ لِتُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَ مَنْ يَبْخُلُ فَإِنَّمَا يَبْخُلُ عَن نَّفْسِهِ وَ اللَّهُ الْغَنِيُّ وَ أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ وَ إِن تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ^۱

آگاه باشید! این شماست که برای انفاق در راه خدا دعوت می‌شوید، پس بعضی از شما بخل می‌ورزند و هر کس بخل ورزد، فقط نسبت به خود بخل می‌ورزد و خداوند غنی و بی‌نیاز است و شما نیازمندان و اگر روی بگردانید، قومی غیر شما را جانشین شما می‌کند که آنان مثل شما (سست ایمان و بخیل) نباشند.

در شیوه تربیت باید مراحل طی شود:

الف) هشدار به مخاطب. «ها انتم»

ب) درخواست و دعوت. «تدعون...»

ج) توجیه و استدلال. «مَنْ يَبْخُلُ فَإِنَّمَا يَبْخُلُ عَن نَّفْسِهِ»

د) تکرار و قاطعیت. «والله الغني و انتم الفقراء»

ه) اتمام حجت و تهدید. «و ان تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ...»

چشم زخم

وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُزِلُّوكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ
وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ . وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ^۱

و نزدیک بود کسانی که کفر ورزیدند، چون قرآن را شنیدند، تو را چشم بزندد و می‌گویند: او دیوانه است. در حالی که آن قرآن جز مایه بیداری برای جهانیان نیست.

پیامبر فرمود: «انَّ العین حقّ و أنّها تُدخل الجمل والثور التّنور» چشم زخم حق است و به قدری کارساز است که شتر و گاو را داخل تنور می‌کند.^۲

چشم زخم لازم نیست از دشمن باشد. گاهی دوست از دوست خودش به خاطر داشتن کمالی تعجب می‌کند و لذا در حدیث داریم که اگر از دوست خود چیزی دیدید که تعجب کردید، خدا را یاد کنید تا بلای چشم زخم دفع شود و چه بسیارند کسانی که به وسیله چشم زخم هلاک شده و جان داده‌اند.^۳

البته حق بودن چشم زخم به این معنا نیست که ما به بعضی افراد سوءظن داشته باشیم و آنان را متهم به چشم شوری کنیم. و یا کوتاهی‌های خودمان را در موارد مختلف به حساب چشم زخم دیگران بگذاریم. مثلاً مراعات بهداشت و تغذیه کودک را مراعات نمی‌کنیم، ولی همین که بیمار شد می‌گویند او را چشم زده‌اند. در روایات می‌خوانیم: صدقه، دعا، خواندن سوره‌های ناس و فلق و امثال آن می‌تواند مانع تأثیر چشم زخم شود.

۱. قلم، ۵۱ - ۵۲

۲. بحار، ج ۳، ص ۶۳، ۱۷

۳. بحار، ج ۹۵، ص ۱۲۷

دنیا از منظر قرآن

وَمَا أُوْتِيتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ
وَأَبْقَى أَفْلا تَعْقِلُونَ^۱

و آنچه به شما داده شده، بهره‌ی زندگی دنیا و زینت آن است (که فانی و زودگذر است)، در حالی که آنچه نزد خداست، بهتر و پایدارتر است. پس آیا نمی‌اندیشید؟!

در قرآن مجید، از دنیا و زندگانی دنیا با تعبیرات مختلفی یاد گردیده و انسان‌ها را از اقبال به آن و اغفال در برابر آن برحذر داشته است، از جمله:

* دنیا، عارضی است. «عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا»^۲

* دنیا، بازیچه است. «وَمَا الْحَيَاةِ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَ لَهْوٌ»^۳

* دنیا، اندک و ناچیز است. «فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ

إِلَّا قَلِيلٌ»^۴

* زندگی دنیا، مایه غرور و اغفال است. «وَمَا الْحَيَاةِ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ»^۵

* زندگی دنیا، برای کفار جلوه دارد. «زَيْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةِ الدُّنْيَا»^۶

۱. قصص، ۶۰.

۲. نساء، ۹۴.

۳. انعام، ۳۲.

۴. توبه، ۳۸.

۵. آل عمران، ۱۸۵.

۶. بقره، ۲۱۲.

* مال و فرزند، جلوه‌های دنیا هستند. «المال والبنون زينة الحياة الدنيا»^۱
 * دنیا، غنچه‌ای است که برای هیچ کس گل نمی‌شود. «زهرة الحياة الدنيا»^۲
 * چرا آخرت را به دنیا می‌فروشید؟ «اشترتوا الدنيا بالآخره»^۳
 * چرا به دنیای فانی و محدود، راضی می‌شوید؟ «أرضيتم بالحياة الدنيا»^۴
 * چرا به دنیای کوچک و زودگذر شاد می‌گردید؟ «فرحوا بالحياة الدنيا»^۵
 * چرا دنیا را به آخرت ترجیح می‌دهید؟ «يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ»^۶

* چرا به دنیاداران خیره می‌شوید؟ «لا تَمُدَّنَّ عَيْنِيَكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ»^۷
 * چرا فقط به دنیا فکر می‌کنید؟ «لم يرد الآ الحياة الدنيا»^۸
 * آیا دنیاگرایان نمی‌دانند که جایگاهشان دوزخ است؟ «و أثر الحياة الدنيا، فان الجحيم هي المأوى»^۹

البته این همه هشدار به خاطر کنترل مردم دنیاگرا است و آنچه در آیات و روایات انتقاد شده، از دنیاپرستی، آخرت فروشی، غافل شدن، سرمست شدن و حق فقرا را ندادن است، ولی اگر افرادی در چهارچوب عدل و انصاف سراغ دنیا بروند و از کمالات دیگر و آخرت غافل نشوند و حق محرومان را ادا کنند و در تحصیل دنیا یا مصرف آن ظلم نکنند، این گونه مال و دنیا فضل و رحمت الهی است.

۱. کهف، ۴۶

۲. طه، ۱۳۱

۳. بقره، ۸۶

۴. توبه، ۳۸

۵. رعد، ۲۶

۶. ابراهیم، ۳

۷. حجر، ۸۸

۸. نجم، ۲۹

۹. نازعات، ۳۸

پرسشنامه

۱- آیه « وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً » به چه موضوعی اشاره می‌کند؟

الف: علاقه به همسر

ب: نیکی به دیگران

ج: احسان به پدر و مادر

د: هیچکدام

۲- این حدیث از کیست؟ «اگر آرزو نبود نه مادری کودک خود را شیر می‌داد و نه کشاورزی درختی را می‌کاشت»

الف: پیامبر اکرم (ص)

ب: امام حسن (ع)

ج: امام جواد (ع)

د: امام صادق (ع)

۳- حضور در مساجد و شرکت در نماز جماعت دارای چه اثراتی است؟

الف: ارشاد و دوری از گناه

ب: برخوردار شدن از نعمت و رحمت الهی

ج: پیدا کردن دوست و برادر دینی

د: همه موارد

۴- کدام آیه از قرآن کریم در رابطه با چشم زخم است؟

الف: انسان/ ۸

ب: قلم/ ۵۱ و ۵۲

ج: بقره/ ۹۰

د: زمر/ ۱۵

۵- آیه ۱۴۳ سوره بقره اشاره به چه موضوعی دارد؟

الف: عصمت امامان معصوم

ب: شهادت و گواهی ائمه اطهار در قیامت

ج: شهید و شهادت

د: امت میانه رو و معتدل

۶- راوی حدیث معروف «مثل اهل بیتی کمثل سفینه نوح...»

چه کسی می باشد؟

الف: ابوذر غفاری

ب: جابر بن عبدالله انصاری

ج: مقداد

د: سلمان فارسی

۷- کدام شادی طبق آیه ۵۸ سوره یونس، ارزش به حساب

می آید؟

الف: خدمت به مردم و رسیدن به کمالات

ب: به خاطر ثروت

ج: بخاطر داشتن علم

د: کامیابی دنیوی

۸- نشانه های مومن خالص از نظر قرآن کدام است؟

- الف: با محبت و مهروری باشد
- ب: رضای الهی در برخورد با مردم
- ج: عدم غفلت از خدا در تجارت
- د: همه موارد صحیح است

۹- کدام آیه با آیات دیگر متفاوت است؟

- الف: تَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا
- ب: صَابِرُوا عَلَى الْمَصَائِبِ
- ج: تَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ
- د: ادْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ

۱۰- خداوند متعال در آیه ۴۷ سوره روم چه چیزی را برخورد

لازم کرده است؟

- الف: دستگیری از نیازمندان
- ب: یاری کردن مومنان
- ج: یاری نمودن انبیاء الهی
- د: هیچکدام

۱۱- شرایط پذیرش ضیافت الهی چیست؟

- الف: خوشرفتاری با همسر
- ب: رضایت پروردگار
- ج: اطاعت از رهبران آسمانی
- د: همه موارد

۱۲- آیه ۲۱ سوره رعد به کدام ویژگی اخلاقی جامعه بزرگ اسلامی اشاره می کند؟

الف: یاری کردن مومنان

ب: فتوت و جوانمردی

ج: صلہ رحم

د: خوش بینی

۱۳- طبق فرموده امام باقر (ع) شفاعت پیامبر (ص) شامل چه کسانی می شود؟

الف: مودت و محبت به اهل بیت علیهم السلام

ب: رضایت الهی در عمل و گفتارشان

ج: الف و ب صحیح است

د: هیچکدام

۱۴- طبق آیه دوم سوره طلاق، چه چیزی باعث توسعه در رزق می شود؟

الف: نماز شب

ب: نیکی به پدر و مادر

ج: تقوا

د: صدقه دادن

۱۵- این حدیث از کیست؟ «رفیق خوب، بهترین فامیل است.»

الف: پیامبر اکرم (ص)

ب: حضرت زهرا (س)

ج: امام رضا (ع)

د: امام علی (ع)

۱۶- در آیه ۲۹ سوره ص سیمای قرآن چگونه ترسیم شده است؟

- الف: از سرچشمه وحی و علم بی نهایت الهی است.
 ب: محتوایش پربرکت است.
 ج: هدف از نزول، تدبیر در آن است.
 د: همه موارد

۱۷- قرآن در رابطه با دعا کردن چه سفارشاتى دارد؟

- الف: خالصانه باشد.
 ب: با ترس و امید همراه باشد
 ج: با تضرع باشد
 د: همه موارد

۱۸- کدامیک از موارد ذیل جزء راههای وسوسه شیطان می باشد؟

- الف: نفوذ در روح و جان
 ب: از طریق رابطه و تماس
 ج: الف و ب صحیح است
 د: هیچکدام

۱۹- این حدیث از کیست؟ «بَحْرًا لَا يُدْرِكُ قَعْرَهُ»

- الف: حضرت علی (ع)
 ب: امام حسن مجتبی (ع)
 ج: پیامبر اکرم (ص)
 د: امام صادق (ع)

۲۰- آیه ۲۷ سوره قصص اشاره به چه امر مهمی در زندگی دارد؟

- الف: ازدواج
 ب: تربیت فرزندان
 ج: دوری کردن از حرص
 د: ب و ج صحیح است.

۲۱- از نظر قرآن، دنیا چه ارزشی دارد؟

- الف: دنیا بازیچه است
- ب: دنیا، اندک و ناچیز است
- ج: الف و ب صحیح است.
- د: زندگی دنیا برای مومنان جلوه دارد.

۲۲- شرایط و حدود مصرف گوشت در اسلام چیست؟

- الف: مصرف کردن گوشت حیوانات گوشتخوار
- ب: عدم مصرف گوشت درندگان
- ج: مباح بودن گوشت مردار
- د: الف و ب صحیح است

۲۳- در کدام از آیات قرآن، اشاره به سؤال از گوش، چشم و دل دارد؟

- الف: یوسف/ ۱۱۱
- ب: اسراء/ ۳۶
- ج: زمر/ ۹
- د: صافات/ ۱۲

۲۴- آثار و فوائد مشورت در اسلام چیست؟

- الف: احتمال خطا را کم می کند
- ب: استعدادها را شکوفا می کند
- ج: مانع حسادت دیگران می شود
- د: همه موارد

۲۵- مصادیق رحمت الهی در قرآن کدامند؟

الف: باد و باران

ب: شب و روز

ج: گیاهان و میوه ها

د: همه موارد

۲۶- «برخورد والدین با فرزندان همراه موعظه باشد» اشاره به

چه موضوعی داشته و در چه آیه ای می باشد؟

الف: پند و اندرز/طلاق آیه ۳

ب: موعظه/ نساء آیه ۳۴

ج: موعظه / لقمان آیه ۱۳

د: سفارش/ آل عمران آیه ۱۳۸

۲۷- آیه ۲۸ سوره ابراهیم اشاره به چه چیزی دارد؟

الف: تبدیل نعمت به نعمت

ب: تبدیل نعمت به نعمت

ج: پذیرفتن کفر و شرک

د: پیروی از رهبران آسمانی

۲۸- صدقه و انفاق طبق روایات در چه روزی بیشتر توصیه و

سفارش شده است؟

الف: روز جمعه

ب: روز پنجشنبه

ج: روز سه شنبه

د: روز دوشنبه

۲۹- آیه ۱۵۵ سوره بقره اشاره به کدام دسته از مشکلات دارد؟

الف: شکرگذاری در برابر مصایب

ب: صبوری در برابر مشکلات

ج: ناشکیبایی در برابر مشکلات

د: الف و ب صحیح است.

۳۰- این آیه « الَّذِينَ عَاهَدتْ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ » اشاره

به چه موضوعی دارد؟

الف: عهد رهبر با امت و بالعکس

ب: عهد انسان با مردم

ج: عهد خداوند با مردم

د: عهد انسان با خداوند

۳۱- اقسام صبر در کدام از آیات قرآن کریم به آن اشاره شده است؟

الف: نساء/ ۳۸

ب: انسان/ ۹

ج: آل عمران/ ۲۰۰

د: حج/ ۴۷

۳۲- کدام از یاران امام باقر (ع) هزاران حدیث آموخته بود ولی

حق گفتن آنها را نداشت؟

الف: کمیت اسدی

ب: جابر جعفی

ج: عبدالله بن عطاء مکی

د: محمد بن مسلم

۳۳- کدامیک از موارد زیر از عوامل انحراف نمی باشد؟

- الف: سر و صدا و تبلیغات
 ب: نبود رهبری یا غیبت او
 ج: جهل و ناآگاهی مردم
 د: زیبایی و زرق و برق ظاهری

۳۴- طبق فرمایش امام صادق (ع) چه کسانی جزء مسرفان هستند؟

- الف: اسراف کردن در غذا و طعام
 ب: در راه خدا مصرف کردن
 ج: با وجود رزق روزانه از مردم کمک بخواهد
 د: هیچکدام

۳۵- دو درس بزرگ از قرآن در بیان امام صادق (ع) چیست؟

- الف: تا علم نداریم، مشورت کنیم.
 ب: تا علم نداریم، حرفی نزنیم.
 ج: تا علم نداریم، حرفی را رد نکنیم.
 د: ب و ج صحیح است.

۳۶- کدام گزینه صحیح نیست؟

- الف: مومن هم ایمان دارد و هم اعمالش صالح است
 ب: فاسق، ایمان ندارد ولی اعمالش صالح است
 ج: کافر کسی که نه ایمان دارد و نه کارش خوب است
 د: منافق، ایمان ندارد ولی ظاهر کارش خوب است.

۳۷- کدام گزینه صحیح نیست؟

- الف: دعا یعنی طلب خیر
- ب: دعا بمعنای درخواست همه چیز از همه کس است
- ج: درخواست دعا باید بصورت جدی باشد.
- د: دعا باید بصورت خالصانه باشد.

۳۸- اثرات فال بد کدامند؟

- الف: سوء ظن به افراد
- ب: رکود در کارها
- ج: احساس حقارت
- د: همه موارد

۳۹- از مراحل شیوه تربیت کدام مورد نمی باشد؟

- الف: درخواست و دعوت
- ب: هشدار به مخاطب
- ج: تذکر و مشاوره
- د: تکرار و قاطعیت

۴۰- آیه ۸۲ سوره نساء اشاره به چه موضوعی در رابطه با قرآن

می باشد؟

- الف: قرائت قرآن
- ب: حفظ قرآن
- ج: تفکر در قرآن
- د: تدبر در قرآن

توضیحات شرکت در مسابقه کتابخوانی سفره آسمانی ۲

- ۱- شرکت کننده ی محترم! ضمن آرزوی قبولی طاعات و عبادات، حضور گرم شما را در مسابقه سفره آسمانی ۲ ارج نهاده و توجه شما را به نکات ذیل جلب می نمایم.
- ۱- شرکت برای عموم آزاد است.
- ۲- رونویسی از پاسخنامه دیگران شرعاً جایز نیست.
- ۳- با مطالعه دقیق کتاب، پاسخ پرسشهای مطرح شده را در پاسخنامه درج نمایید.
- ۴- مشخصات خود را بطور کامل در محل کادر مربوطه در پاسخنامه با ذکر نام استان، شهر، آدرس دقیق پستی، کد پستی و شماره تماس ثابت و همراه درج نمایید.
- ۵- کپی پاسخنامه در صورت عدم تغییر در اندازه مورد قبول است.
- ۶- مهلت دریافت پاسخنامه حداکثر تا تاریخ ۱۸/۰۶/۱۳۹۲ می باشد.
- ۷- تاریخ اعلام نتایج ۲۶/۰۶/۱۳۹۲ می باشد. برندگان ویژه فرصت دارند مشخصات درخواستی را اعلام نمایند، در غیر این صورت از لیست برندگان کنار گذاشته خواهند شد و هیچ مسئولیتی عهده دار برگزار کنندگان مسابقه نمی باشد.
- ۸- شرکت کنندگان می توانند از طریق ارسال پاسخنامه، به آدرس پستی: قم- صندوق پستی ۱۶۸-۳۷۱۳۵ در مسابقه شرکت نمایند.
- ۹- قرعه کشی مسابقه همزمان با میلاد با سعادت امام رضا علیه السلام انجام و از طریق سایت معاونت فرهنگی و اجتماعی به نشانی www.mfso.ir و نیز سایت مجتمع فرهنگی پژوهشی معاونت فرهنگی و اجتماعی به نشانی www.mfpo.ir اعلام خواهد شد.

فرم پاسخنامه مسابقه کتابخوانی سفره آسمان ۲

* نام : .....

* نام پدر : .....

* تاریخ تولد: .....

* تلفن ثابت (با کد) و همراه: .....

* کد پستی : .....

* نشانی دقیق پستی: .....

.....

تذکر: در صورت عدم تکمیل مواردی که با علامت (*) مشخص شده اند در قرعه کشی شرکت داد نخواهد شد.

د	ج	ب	الف		د	ج	ب	الف	
				۲۱					۱
				۲۲					۲
				۲۳					۳
				۲۴					۴
				۲۵					۵
				۲۶					۶
				۲۷					۷
				۲۸					۸
				۲۹					۹
				۳۰					۱۰
				۳۱					۱۱
				۳۲					۱۲
				۳۳					۱۳
				۳۴					۱۴
				۳۵					۱۵
				۳۶					۱۶
				۳۷					۱۷
				۳۸					۱۸
				۳۹					۱۹
				۴۰					۲۰